ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
Національного технічного
університету України
"Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського"
к.т.н., доц.
_____ Тетяна ЖЕЛЯСКОВА
"03" 04 2025 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 14 від 31 березня 2025 р. розширеного засідання кафедри філософії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

БУЛИ ПРИСУТНІ:
– з кафедри філософії: завідувач кафедри філософії, доцент, к.філос.н., Богачев Р.М.; професор, д.філос.н., професор Павлова О.Ю.; професор, д.пед.н., доцент Кальченко І.В.; професор, д.філос.н., професор Рубанець О.М.; доцент, к.філос.н., доцент Гераськов С.В.; доцент, к.філос.н., доцент Коваль О.А.; доцент, к.філос.н., доцент Костроміна Г.М.; доцент, к.філос.н., доцент Потіщук О.О.; доцент, к.філос.н., доцент Руденко Т.П.; доцент, к.філос.н., доцент Свідло Т.М.; доцент, к.філос.н., доцент Стребкова Ю.В.; доцент, к.і.н., доцент Фесенко А.М.; старший викладач, к.пед.н., доцент Тимошенко Н.Є.; старший викладач, к.псих.н. Карачинський О.А.; старший викладач, к.філос.н. Анацька Н.В.; старший викладач, к.філос.н. Бабіна С.І.; старший викладач, к.філос.н. Самарський А.Ю.; старший викладач, к.держ.упр. Іваніцький О. В.; старший викладач Кравченко І.А.; викладач, к.філос.н. Кайс З.В.; викладач, к.філос.н. Гавва О.В.; викладач Бубон Т.В.; викладач Жукова А.Ю.; викладач Сторожик М.І.; викладач Процко С.А.; аспірант Чжань На.
– з кафедри теорії та практики управління: доцент, к. філос. н., доцент Архипова Є.О.;
– з кафедри історії: доцент, к. і. н., доцент Ігнатова Л.Р.;
– з кафедри соціології: доцент, к. філос. н., доцент Коломієць Т.В.

СЛУХАЛИ:

1. Повідомлення аспіранта кафедри філософії Богдана Павла Анатолійовича за матеріалами дисертаційної роботи «Модифікації

образотворення в історії естетичної думки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія.

Освітньо-наукова програма «Філософія».

Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні Вченої ради факультету соціології і права (протокол № 3 від 30 листопада 2020 року) та перезатверджено на засіданні Вченої ради факультету соціології і права (протокол № 8 від 26 лютого 2025 року).

Науковими керівниками затверджена: кандидат філософських наук, доцент Костроміна Г.М.

2. Запитання до здобувача.

Запитання по темі дисертації ставили: професор, д.філос.н., професор Рубанець О.М.; к. філос. н., старший викладач Бабіна С.І., доцент, к. філос. н., доцент Коломієць Т.В.; викладач, к.філос.н. Кайс З.В.

3. Виступи за обговореною роботою.

В обговоренні дисертації взяли участь: д.філос.н., професор Павлова О.Ю.; к.філос.н., доцент Коваль О.А., к.філос.н., доцент Руденко Т.П.; к.філос.н., доцент Свідло Т.М.; к.філос.н., доцент Костроміна Г.М.; к.філос.н., доцент Гераськов С.В.; викладач, к.філос.н. Гавва О.В.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження:

1. Актуальність теми дослідження *класичної естетичної проблематики в соціумі, що є складно-диференційованим та стрімко змінюється, не викликає сумніву, проте потребує в кожній ревізії наповнення новим змістом. Сучасне українське суспільство має досвід опору у жахливій війні XXI століття, що має не лише сумні та травматичні наслідки, але й актуалізує переосмислення в естетичній перспективі. Категорії прекрасного, потворного, піднесеного, героїчного та образотворення в цілому наповнюються сьогоденням новими конотаціями та смисловими можливостями. Естетика є філософською дисципліною, яка регулярно потребує огляду своїх теоретичних полів та досліджуваних практик у світлі масштабного зростання формотворчого потенціалу людства на кожному етапі свого становлення. З'являються нові проблеми, ракурси дослідження (естетика повсякденності, естетика довкілля) та навіть цілі дисциплінарні поля (історія емоцій, візуальна культура, історія читання, наративістика та топологія), які потребують вписання в загальноестетичний контекст. Це зумовлює перманентну увагу не лише до нових тем та перспектив вивчення, але й до ретроспективної ресистематизації класичної спадщини*

естетичної думки. Остання дозволяє залучити нові; фрагментарні форми естетичного досвіду в стратегічні орієнтири людства та подивитися на них із різних перспектив.

Актуальність обраної теми обумовлюється також тою динамікою, яка притаманна у наш час образотворенню в мистецьких формах вираження, що впливає на чуттєвий світ особистості та зумовлює її сприйняття бурхливих соціально-історичних подій, що кардинально змінюють як індивідуальне, так і суспільне життя. Не лише образотворчі принципи, але і буття твору мистецтва зазнають сьогодні модифікацій, до яких призвела історія чуттєвої культури людства та її естетичне переосмислення.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: *тема дисертаційної роботи відповідає тематиці досліджень, які проводяться на кафедрі філософії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» в рамках ініціативної наукової теми: «Філософія творчості як теоретична основа технологічних і соціальних інновацій», номер державної реєстрації УкрІНТЕІ № 0121U113478, дата реєстрації: 21.10.2021 р. У межах цієї теми автором проведено дослідження базових модифікацій образотворення у світлі історичної динаміки філософсько-естетичного дискурсу.*

3. Наукова новизна отриманих результатів

У дисертації вперше одержані такі нові наукові результати:

- визначено термін образотворення як форму практики, орієнтовану на естетичний принцип доцільності, що має наступну структуру здійснення: присутність – репрезентація – презентація, в контексті узагальнення сучасних підходів до експлікації поняття та критики редукції образу до художнього образу в дискурсі Модерну.

- окреслено теоретико-методологічні засади проблематизації концепту образотворення в філософській думці, зокрема досліджено сучасні підходи до переосмислення практик образотворення, що можна класифікувати у наступні групи: критика «абстракції естетичної свідомості» (М Гайдеггер, Г. Гадамер, Г. Бьом), проблематизація автономності художнього поля (Г. Зіммель, П. Бурдьє), де-диференціація художніх структур (Н. Луман, С. Леш).

- обґрунтовано значення розрізнення образотворчих мистецтв як джерела рефлексії античних класиків філософської думки. Виявлено підстави опозиції образу та ейдосу, форми та матерії в контексті розрізнення когнітивних функцій мистецтва в античній естетиці. Зокрема, розглянуто платонівську антитезу ілюзорності εἴδωλον як видимості (що регулярно знаходила своє продовження в класифікації різноманітних ідолів) та справжньої онтології εἶδος, ἰδέα, як праобраза навіть чуттєвих речей. Ця тема стала центральною в розвитку філософської думки та підставою уточнення меж філософських полів гносеології та естетики, не дивлячись на спільне етимологічне джерело термінів. Аристотель в межах іншого когнітивного підходу та концепції мімезису скасовує такий ступінь

протиставлення ідеального та реального, а тому звертається до динаміки співвідношення концептів форми та матерії.

- удосконалено розуміння специфіки взаємозв'язку образотворчих мистецтв в концепціях німецького Просвітництва, яке узагальнило досвід античної та ренесансної естетичної думки та, з одного боку, виступило з критикою 1) ремісницьких ремінісценцій попередніх естетичних традицій (що абсолютизували техніки художнього виробництва) й, з іншого, 2) піддало критиці нівелювання специфіки «видів мистецтва» (класицизм). Це виявило необхідність уточнення «границь» видів мистецтв через логіку протиставлення живопису та поезії, образотворення яких відрізняється «репрезентацією відсутнього» (Г. Лессінг) у досягненні спільної мети естетичного задоволення за «законом краси». В німецькому Просвітництві відбувається зсув у інтерпретації образу від Imago як портретного наслідування померлим, як відбитку у вигляді маски-обличчя до Bild як «єдиної картини» (І. Кант), що впорядковує хаос відчуттів на засадах синтезу апріорних форм.

- обґрунтовано статус образа для «класичної форми мистецтва» як «прекрасного скульптурного образу» (згідно Г. Гегеля), що «бере своїм змістом той ступінь духовності, який покликаний втілити духовну індивідуальність як явище у матеріальному елементі» та в генезі Абсолютного духу досягає «єдності змісту та форми». Таке нібито повернення до пластичних витоків образу в гегелівському абсолютному ідеалізмі, однак, залучає кантівську тезу про значення естетики для «систематичного поділу філософії» та передбачає фіхтевську рівновагу у «формотворчій здатності Я», що є «спроможністю до творення образів» та стає, перш за все, силою «творити себе», ніж само-образом мистецтва.

- виділено своєрідність рецепцій образотворення в українській філософії, де розроблялися вітчизняні модифікації концепту крізь експлікацію термінів «образ благочестя» (Г. Сковорода), «першообраз» та «образ буття» (П. Юркевич), «поетична творчість» (І. Франко), «со-образне» та «без-образне/потворне» (А. Канарський).

- визначено підстави «руйнації образу» та особливості концептуалізації активності мистецтва в перспективі культуротворення сьогодення, які підривають статичність та трансцендентність класичної естетики та намагаються виявити перспективи образотворення в горизонті іманентності та принципової незавершеності процесу руйнування (де сама «природа виступає джерелом формування» (Г. Зіммель).

4. Теоретичне та практичне значення результатів роботи, впровадження: *матеріали дисертації можуть бути застосованими у подальших дослідженнях образотворення та філософського аналізу основ природи мислення, у закладах вищої освіти як лекційний матеріал при викладанні філософських навчальних дисциплін, та в прикладній формі, що пов'язані з мистецькою діяльністю.*

5. Апробація результатів дисертації: *основні наукові положення, висновки та практичні пропозиції дисертаційного дослідження було представлено в доповідях та обговорено на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, у тому числі: XV Міжнародна науково-практична конференція «Філософські засади креатосфери у контексті творчості» (м. Київ, 30 травня 2019 р.); І Міжнародна конференція «Мистецька освіта в Україні: сучасний стан – інноваційність – перспективи розвитку» (м. Київ, 12 – 13 квітня 2019 р.); ІІ Міжнародна науково-практична конференція «Філософія і художня культура у хронотопі технічного університету» (м. Київ, 12 грудня 2019 р.); І наукова конференція «Гегелівські штудії», присвячена 250-річчю з дня народження Г.В.Ф. Гегеля «Місце та роль ідейної спадщини Г.В.Ф. Гегеля в європейській та світовій історії» (м. Київ, 19 грудня 2020 р.); 2 Міжнародна науково-практична конференція «Гегелівські штудії» «Вплив гегелівської філософії на розвиток класичної та сучасної теоретичної традиції» (м. Київ, 9 грудня 2021 р.).*

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Богдана П.А. визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача *(наводиться повний перелік публікацій за темою дисертації)*

За результатами досліджень опубліковано 8 наукових публікацій, у тому числі:

- 3 статті у наукових фахових виданнях України за спеціальністю 033 Філософія;
- 5 тез виступів на наукових конференціях.

Статті у наукових фахових виданнях України категорії Б:

1. Богдан, П. А. (2023). Даймонологія совісті: від сократівських ідей до їх історико-філософського прочитання у поглядах Г. Гегеля, Г. Сковороди та П. Юркевича. *Мультиверсум. Філософський альманах.* Випуск 2 (178). Том 1. С. 94-111. https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.2.1.6

2. Богдан, П. А. (2023). Мистецтво естетичне чи політичне, Г. Лессінг між Платоном та Арістотелем. *Мультиверсум. Філософський альманах.* Випуск 2 (178). Том 2. С. 114-128. https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.2.2.5

3. Богдан, П. А. (2023). «Заперечення заперечення» ідеалу в чуттєвій діяльності людини-суспільства. *Освітній дискурс : збірник наукових праць.* Випуск 47 (12). С. 17-28. DOI 10.33930/ed.2019.5007.47(12)-2

Матеріали наукових конференцій:

4. Богдан П.А. (2019). Роль мистецтва у формуванні людської чуттєвості як генерування творчого натхнення. *Філософські засади креатосфери у*

контексті творчості: Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 травня 2019 р.). Київ: ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2019. С. 29-33.

5. Богдан П.А., Богдан К.В. (2019). Освіта: назад до майбутнього. *Мистецька освіта в Україні: сучасний стан – інноваційність – перспективи розвитку:* Матеріали І Міжнародної конференції МЗВО «КАМ» (м. Київ, 12 – 13 квітня 2019 р.) С. 4-5. *Особистий внесок: визначено дві тенденції в сучасній шкільній освіті: перша, пов'язана з виробництвом універсальної людини, друга – зі комерціалізацією, перетворенням освіти на послугу.*

6. Богдан П.А. (2019). Садово-паркова скульптура як момент розвитку культури і як фрагмент людини. *Філософія і художня культура у хронотопі технічного університету:* Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12 грудня 2019 р.). Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. С. 28-31.

7. Богдан П.А. (2020). Вплив естетики Лессінга на логіку Гегеля. *Місце та роль ідейної спадщини Г.В.Ф. Гегеля в європейській та світовій історії :* Матеріали 1-ї наукової конференції «Гегелівські штудії», присвяченої 250-річчю з дня народження Г.В.Ф. Гегеля» (м. Київ, 19 грудня 2020 р.). Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. С.39-42.

8. Богдан П.А. (2021). Скінченне як субстанція всезагального в історії філософії Гегеля. *Вплив гегелівської філософії на розвиток класичної та сучасної теоретичної традиції* : Матеріали 2-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Гегелівські штудії». (м. Київ, 9 грудня 2021 р.). Київ. 2021. С. 19-22

Якість та кількість публікацій відповідають "Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44".

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Богдана П.А. «Модифікації образотворення в історії естетичної думки», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія за своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичною та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам, що пред'являють до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КПІ ім. Ігоря Сікорського «Філософія» зі спеціальності 033 Філософія.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Модифікації образотворення в історії естетичної думки», подану Богданом Павлом Анатолійовичем на здобуття

наукового ступеня доктора філософії, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Вченій раді КПІ ім. Ігоря Сікорського утворити разову спеціалізовану вчену раду у складі:

Голова:

Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», **Павлова Олена Юріївна;**

Члени:

Рецензенти:

Кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», **Коваль Олена Аркадіївна;**

Кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», **Свідло Тетяна Миколаївна;**

Офіційні опоненти:

Доктор філософських наук, професор, професор кафедри суспільних наук, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, **Бровко Микола Миколайович;**

Доктор культурології, доцент, завідувачка кафедри філософських наук та історії України, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет», **Холодинська Світлана Миколаївна.**

Головуючий на засіданні
к. філос. н., доцент, завідувач
кафедри філософії **Роман БОГАЧЕВ**

Вчений секретар
кафедри філософії
к. філос. н. **Світлана БАБІНА**